

Bilaga 1. (Diarienummer 01719-2020)

Konsekvensutredning

Förslaget gäller föreskrifter för hantering av signalkräftan.

De remitterade förslagen ersätter och kompletterar bestämmelser i Fiskeriverkets föreskrifter (FIFS 2004:37) om fiske i sötvattensområdena samt i Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2019:21) om hantering av signalkräfta.

A Allmänt

Beskrivning av problemet och vad man vill uppnå

Havs- och vattenmyndigheten beslutade förra året om nya föreskrifter för hantering av signalkräfta som trädde i kraft den 1 januari 2020. Hantering av signalkräfta har skärpts då arten omfattas av unionsförteckningen för invasiva främmande arter¹ i enlighet med EU:s förordning för invasiva främmande arter² (EU-förordningen). Det främsta skälet till att signalkräftan omfattas av EU-förordningen är att hindra spridningen av kräftpest (*Aphanomyces astaci*) som orsakar död hos de ursprungliga kräftbestånden i Europa. Signalkräftan är bärare av kräftpest. I Sverige är den inhemska flodkräftan rödlistad som Akut hotad (CR)³, framförallt till följd av kräftpestspridning och illegala utsättningar av signalkräfta⁴.

Signalkräftan, som bedöms som en art med stor spridning i Sverige, får enligt EU-förordningen fiskas, förutsatt att det görs i enlighet med ett nationellt hanteringsprogram och under förutsättning att signalkräftan inte introduceras eller sprids till nya vatten. Havs- och vattenmyndigheten har därför begränsat hanteringen, inklusive fiske till ett hanteringsområde där arten har stor spridning idag. Området är definierat i bilaga 1, Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2019:21) om hantering av signalkräfta. Havs- och vattenmyndigheten har även samlat

¹ Kommissionens genomförandeförordning (2016/1141) om antagande av en förteckning över invasiva främmande arter

² Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1143/2014 av den 22 oktober 2014 om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter

³ ArtDatabankens rödlista 2020 (<https://artfakta.se/naturvard/taxon/astacus-astacus-100407>)

⁴ Sahlén U, Edsman L och Bohman P 2017. Riskanalys av signalkräfta i Sverige. CEC Rapport Nr 04. Centrum för miljö- och klimatforskning, Lunds universitet. ISBN 978-91-984349-1-0

hanteringsåtgärder, inklusive författningsreglering i ett hanteringsprogram för signalkräfta⁵.

Hanteringsområdet omfattar idag Vänern och Dalälven och söder ut, undantaget Öland och Gotland. Här får signalkräfta fiskas och hanteras okokt, förutsatt att detta sker på ett sätt som förhindrar ytterligare spridning. Utanför hanteringsområdet får idag signalkräfta inte fiskas eller på annat sätt hanteras okokt.

Havs- och vattenmyndigheten kan enligt föreskrifterna (HVMFS 2019:21) i vissa särskilda fall besluta om undantag och medge fiske i vatten utanför hanteringsområdet. Detta förutsatt att det sker i vatten med tillståndsgivna utsättningar av signalkräfta och det i dessa finns ett fiskbart bestånd, eller att det finns andra särskilda starkt vägande skäl för att tillåta fiske. Ansökningar om att ett vatten ska tas upp i föreskrifterna har skickats till länsstyrelsen som med utredning och eget yttrande överlämnat ansökningarna till Havs- och vattenmyndigheten för beslut om ett visst vatten ska tas in i föreskrifternas bilaga. I yttrandena har länsstyrelserna specificerat de särskilda villkor som behövs för att förebygga, minimera och mildra effekterna av signalkräftan på biologisk mångfald och relaterade ekosystemtjänster. För att hinna hantera eventuella ansökningar inför årets kräftfiskesäsong så sattes en deadline för inkommande av ansökningar till länsstyrelsen till den 6 mars i år.

Länsstyrelserna i Dalarna, Gävleborg, Värmland och Västra Götaland har fått in drygt 70 ansökningarna och har med eget yttrande lämnat över ansökningarna till Havs- och vattenmyndigheten.

Vad HaV vill uppnå

Med möjligheten att bevilja undantag från förbudet att kunna fiska utanför hanteringsområdet ges möjlighet att ta specifik hänsyn till lokala förhållanden som inte var möjliga att ta vid fastställande av ett generellt hanteringsområde. En undantagsprövning för enskilda vatten gör tillämningen mer anpassad till förekomst eller frånvaro av särskilda risker. Eftersom det rör sig om en undantagsmöjlighet är det dock viktigt att tillämpningen blir strikt för att inte urvattna restriktionerna mot hantering av signalkräfta och skyddet av flodkräfta.

Havs- och vattenmyndigheten har beaktat ansökningarna och länsstyrelsernas yttrande över förslagna möjligheter till ett fiske utanför hanteringsområdet. Värmland har efter genomgång av ansökningarna förordat att hanteringsområdet utvidgas in i östra delen av länet, vilket

⁵ Havs- och vattenmyndigheten (2019:27). Hanteringsprogram för signalkräfta. ISBN 978-91-88727-60-2

omfattar vissa av de ansökta vattnen. I detta område är signalkräftan vanligt förekommande och risken för spridning av den är relativt låg, varför ett fortsatt fiske och nyttjande av signalkräfta bör vara motiverat. Havs- och vattenmyndigheten har därför föreslagit ett utökat hanteringsområdet i föreskrifternas bilaga 1.

Under höstens remiss av förslag till nya föreskrifter för hantering av signalkräfta⁶ inkom även förslag från bl.a. länsstyrelserna vid Vättern om möjligheter till förbättrad tillsyn och kontroll under allmänhetens fiske. Förslaget innebär att fritidsfiske på Vättern inte får ske på allmänt och enskilt vatten under samma fiskeresor då reglerna för dessa fiskerier inte är de samma. Havs- och vattenmyndigheten har bedömt att detta är lämpligt att reglera och föreskriver nu om detta, vilket också remitteras.

Tillåtet fiske och övrig hantering av signalkräfta föreslås med vissa restriktioner i vattendrag och sjöar som uppfyller kraven i 12 § HVMFS 2019:21. Detta under förutsättning att de inte angränsar Norge eller det finns en risk för spridning till vatten med flodkräfta.

Förutsättningar för att bevara flodkräftan bedöms vara störst i större sammanhang eller vattenområden i nordvästra Svealand, i Norrland och på Öland och Gotland. En regional riskanalys av hantering av signalkräfta⁷ visar dock att risken för kräftpestutbrott är högst i de delar av landet där det finns både flod- och signalkräftor. Det är därför viktigt att länsstyrelserna verkar för att fortsatt bilda skyddsområden för flodkräfta enligt 10 § förordningen (1994:1716) om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen.

Havs- och vattenmyndigheten har beslutat om ett hanteringsprogram för signalkräfta. Programmet sammanfattar de bestämmelser som krävs för att uppnå kraven i EU-förordningen. Programmet kommer att ändras i samband med beslutet om de nu aktuella ändringarna av föreskrifterna.

Beskrivning av alternativa lösningar för det man vill uppnå och vilka effekterna blir om någon reglering inte kommer till stånd

Signalkräfta får som huvudregel inte fiskas eller hanteras okokt utanför hanteringsområdet. I vatten där tillstånd tidigare har givits till utsättning och det finns ett fiskbart bestånd av signalkräfta kan fiske tillåtas utanför

⁶ <https://www.havochvatten.se/hav/uppdrag--kontakt/vart-uppdrag/remisser-fran-hav/remisser/2019-08-16-remiss-gallande-foreskrifter-for-hantering-av-signalkrafta.html>

⁷ Sahlin U, Edsman L och Bohman P 2017. Riskanalys - hantering av signalkräfta i Sverige. CEC Rapport Nr 04. Centrum för miljö- och klimatforskning, Lunds universitet. ISBN 978-91-984349-1-0

hanteringsområdet enligt HVMFS 2019:21. Fiske kan även tillåtas om det finns andra starkt vägande skäl.

Genom föreslagen utökning av hanteringsområdet för signalkräfta kan fiske efter signalkräfta bedrivas där artens har sitt geografiska utbredningsområde, förutsatt att det sker med vissa restriktioner och att försiktighetsmått iakttas enligt föreskrifterna så att risken för spridning av arten och kräftpesten minimeras.

Undantag för fiske och övrig hantering av signalkräftan kan enligt Havs- och vattenmyndigheten beviljas i vissa vattendrag och sjöar som uppfyller kraven i 12 § HVMFS 2019:21, som inte angränsar Norge eller där det finns en risk för spridning till vatten med flodkräfta. Undantag för fiske i dessa vattendrag och sjöar kan ske förutsatt hårdare restriktioner än inom hanteringsområdet. Detta för att inte försvaga bestämmelserna som syftar till att förebygga, mildra och minimera signalkräftan och kräftpestens påverkan på den ursprungliga flodkräftan.

Alternativet i föreslagen reglering är att fiske fortsatt är förbjudet i föreslagna vatten och inom det område som föreslås ingå i det utökade hanteringsområdet.

Uppgifter om vilka som berörs av regleringen

Ansökningarna har inkommit från enskilda fiskevattenägare, fiskevårdsområdesföreningar eller motsvarande som önskar att fortsatt fiska signalkräfta utanför hanteringsområdet för arten. I dessa vatten har signalkräftan sedan länge ersatt fiske av flodkräftan. Kräftfiske är en tradition och i vissa fall en landsbygdsresurs i det fiske som sker med stöd av enskild rätt. Vatten upplåts även till rekreativfiske bland annat genom försäljning av fiskekort, försäljning av fiskelotter, arrenden eller fisketurism.

Även fiskevattenägare till vatten med flodkräfta påverkas av föreslaget.

Regleringen berör därmed såväl fiskevattenägare, näringsidkare samt allmänheten. De ansökningar som kommit in till länsstyrelserna har främst kommit från privatpersoner eller fiskevårdsorganisationer.

Uppgifter om vilka kostnadsmässiga och andra konsekvenser regleringen medför och en jämförelse av konsekvenserna för de övervägda regleringsalternativen

Havs- och vattenmyndigheten bedömer att fiske och övrig hantering av signalkräfta är motiverat i östra Värmland. Myndigheten föreslog i remissen av hanteringsprogrammet för signalkräfta (Dnr 4808-2017) att bl.a. Värmland skulle ingå i hanteringsområdet för signalkräfta. Värmlands län togs dock från bort från området efter synpunkter från bl.a. länsstyrelsen i Värmland och norska myndigheter.

Hanteringsområdets föreslagna utökning är justerat för att inkludera områden i östra Värmland där kräftan idag är vanlig. Detta innebär att fisket fortsatt kan bedrivas samtidigt som risken för spridning av signalkräfta och därmed kräftpest minimeras till områden med goda förekomster av flodkräfta. Inom hanteringsområdet för signalkräfta är det fortsatt av stor vikt att bevara de återstående bestånden av den akut hotade flodkräftan. Detta kan fortsatt göras genom länsstyrelsernas möjlighet att bilda skyddsområden för flodkräfta samt genom informationsinsatser och ett fortsatt arbete med det nationella åtgärdsprogrammet för flodkräfta.

Ju fler som hanterar okokt signalkräfta desto större är risken att arten sprids till nya vatten. Därför förbjuds försäljning och annan typ av överlåtelse och även transport av okokt signalkräfta från den plats där den fiskats, genom särskilda villkor i bilaga 2, HVMFS 2019:21. Genom även begränsa transport och försäljning i samband med fiske blir kretsen av de som hanterar signalkräfta betydligt mindre samtidigt som enskilda fiskevattenägare ges möjlighet till fortsatt fiske.

Havs- och vattenmyndigheten bedömer att kostnaderna för kontroll och fisketillsyn kommer att öka för att uppfylla kraven i EU-regleringen. Regelförenklingen som föreslås under allmänhetens fiske i Vättern, där man under samma fiskeresor får landa fångst från enskilt och allmänt vatten effektiviserar och förbättrar dock möjligheterna till kontroll och tillsyn.

Havs- och vattenmyndigheten har bedömt den föreslagna regleringen som den mest kostnads-nyttoeffektiva relativt risk för negativ påverkan på den inhemska akut hotade flodkräftan. Att inte tillåta fiske hade haft negativa ekonomiska konsekvenser såväl som negativa sociala konsekvenser. Att tillåta fiske utan de begränsningar som nu föreslås hade riskerat att ytterligare påverka existerande bestånd av flodkräfta negativt. Ett nationellt åtgärdsprogram för flodkräfta har funnits sedan 1998. Under genomförandeperioden 2008-2014 uppgick kostnaderna för åtgärder till drygt ca 11,5 miljoner kronor⁸. Åtgärder för att gynna flodkräftan bekostas

⁸ Edsman, L (2015). Utvärdering av åtgärdsprogram flodkräfta 2008-2014. Aqua reports 2016:19. Institutionen för akvatiska resurser, Sveriges lantbruksuniversitet. Drottningholm Lysekil Öregrund. 25 s

även av statliga medel inom ramen för fiskevård och kalkning⁹. Åtgärder för flodkraftan utförs även ideellt av fiskevårdsområdesföreningar och andra upplåtelse. Flodkraftan har ett starkt kulturellt värde även ett högt ekonomiskt kommersiellt värde.

Uppgifter om de bemyndiganden som myndighetens beslutanderätt grundar sig på

Havs- och vattenmyndigheten har bemyndigande att meddela föreskrifter enligt 2 kap. 7 och 8 §§ förordningen (1994:1716) om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen och 39 § 2 förordningen (2018:1939) om invasiva främmande arter.

Bedömning av om regleringen överensstämmer med eller går utöver de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen

Regleringen överensstämmer med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1143/2014 av den 22 oktober 2014 om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter artikel 7 om restriktioner, artikel 19 om hanteringsåtgärder för arter med stor spridning samt artikel 23 om möjlighet att vidta strängare nationella regler.

Bedömning av om särskilda hänsyn behöver tas när det gäller tidpunkten för ikraftträdande och om det finns behov av speciella informationsinsatser

Havs- och vattenmyndigheten bedömer att fisket av signalkräfta under kräftsäsongen 2020 kan bedrivas enligt de kompletterande och ändrade reglerna. De föreslagna föreskrifterna bör träda i kraft 1 juli 2020 så att de kan tillämpas under årets kräftfiske.

Myndigheten bedömer att det kommer att krävas informationsinsatser utöver vad som redan har genomförts i och med att regleringen som bl.a. riktar sig till allmänheten. I de fall där fisket i ett vatten organiseras av en fiskevårdsorganisation räknar myndigheten med att denna kan vara behjälplig med informationsspridning till dess medlemmar.

B Kommuner och landsting

Markera med x

⁹ Havs- och vattenmyndighetens rapportering om användningen av anslag 1.11 Åtgärder för havs- och vattenmiljön under 2018 www.havochvatten.se/hav/uppdrag--kontakt/publikationer/publikationer/2019-03-29-anvandning-av-anslag-111-under-2018.html

Regleringen bedöms inte få effekter för kommuner eller landsting. Konsekvensutredningen innehåller därför inte någon beskrivning av punkten i avsnitt B.

Regleringen bedöms få effekter för kommuner eller landsting. Konsekvensutredningen innehåller därför en beskrivning av punkten i avsnitt B.

Beskrivning av effekter för kommuner eller landsting

Förslaget får begränsade konsekvenser för de kommuner som äger fiskerätten i vatten med signalkräfta. Det kan upplevas som attraktivt att bo i anslutning till en sjö eller vattendrag där kräftfiske tillåts, vilket kan medföra en positiv effekt för framför allt mindre kommuner. Omfattningen av det adderade värdet av kräftfiske om även annat fiske bedrivs är dock svår att uppskatta.

C Företag

Markera med x

Regleringen bedöms inte få effekter av betydelse för företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt. Konsekvensutredningen innehåller därför inte någon beskrivning av punkterna i avsnitt C.

Regleringen bedöms få effekter av betydelse för företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt. Konsekvensutredningen innehåller därför en beskrivning av punkterna i avsnitt C.

Beskrivning av antalet företag som berörs, vilka branscher företagen är verksamma i samt storleken på företagen

Havs- och myndigheten har ingen egen statistik över antalet företag som är verksamma i de aktuella områdena. Någon samlad statistik vilka inkomster kräfthanteringen medför finns inte heller att tillgå. Företagen som bedöms påverkas av regleringen är i allt väsentligt mikroföretag dvs företag med högst 9 anställda. Av de ansökningar och yttranden som ingetts till Havs- och vattenmyndigheten framgår dock att det vid denna reglering huvudsakligen rör sig om privatpersoner som avser att bedriva enskilt fiske med stöd av enskild fiskerätt. Det bedöms bara röra sig om enstaka företag som berörs. Det har dock lämnats in ansökningar från större skogsbolag som innehar marker med vatten där det eventuellt bedrivits historiskt

kräftfiske som i och med att Havs- och vattenmyndighetens grundföreskrifter trädde i kraft 1 januari 2020 inte längre tilläts. Att fiske nu fortsatt inte tilläts innebär ingen skillnad jämfört med gällande regler.

Beskrivning av vilken tidsåtgång regleringen kan föra med sig för företagen och vad regleringen innebär för företagens administrativa kostnader.

Regleringen bedöms inte påverka företagens tidsåtgång eller administrativa kostnader.

Beskrivning av vilka andra kostnader den föreslagna regleringen medför för företagen och vilka förändringar i verksamheten som företagen kan behöva vidta till följd av den föreslagna regleringen

Fiske och försäljning av okokt signalkräfta har sedan 1 januari 2020 varit förbjudet utanför föreslaget hanteringsområde. Nu utökas hanteringsområdet lite och fiske tilläts även i vissa vatten utanför hanteringsområdet. Detta kan innebära ökade intäkter för företag/näringsidkare som idag kan bedriva kräftfiske eller upplåta sina vatten. Majoriteten av dessa bedöms dock inkluderas i det utökade hanteringsområdet för signalkräfta. Det är dock oklart hur många företag det rör sig om. I de andra vattnen utanför hanteringsområdet där fiske tilläts bedöms det främst röra sig om enskilt fiske bedrivit av privatpersoner. Kokta signalkräfter får hanteras i hela Sverige.

Beskrivning av i vilken utsträckning regleringen kan komma att påverka konkurrensförhållandena för företagen

Eftersom bestämmelserna om försäljning av kokt signalkräfta föreslås vara tillämpliga för samtliga företag i det utökade hanteringsområdet bedöms bestämmelserna endast i begränsad utsträckning påverka konkurrensförhållandena mellan företagen. Havs- och vattenmyndigheten bedömer att kräftfisket inom och utanför föreslaget hanteringsområde för signalkräfta idag inte konkurrerar eftersom försäljningen sker relativt lokalt samt att förekomsterna idag av signalkräfta är avsevärt högre inom det föreslagna området.

Beskrivning av hur regleringen i andra avseenden kan komma att påverka företagen

Regleringen bedöms inte påverka företagen utöver beskrivningen ovan.

Beskrivning av om särskilda hänsyn behöver tas till små företag vid reglernas utformning

Myndigheten har haft omfattande samråd med berörda organisationer inför framtagande av tidigare remiss hösten 2019. Det har under nuvarande

revidering inte framkommit några behov av särskild hänsyn till små företag vid utformning av det förslag som nu remitteras.

D Samråd

Beskrivning av ett eventuellt tidigt samråd

Drygt 70 ansökningar har inkommit till länsstyrelserna om möjlighet att fiska utanför hanteringsområdet för signalkräfta. Vissa av dessa avser samma vatten. Havs- och vattenmyndigheten har haft en kontinuerlig dialog med länsstyrelserna om denna möjlighet samt tagit fram en gemensam tidsplan och deadlines för att hinna pröva möjligheten att möjliggöra fiske under årets säsong i vissa vatten utanför det nuvarande hanteringsområdet för signalkräfta.

Havs- och vattenmyndigheten har därutöver haft flera möten med intressegrupper, experter, regionala och berörda nationella myndigheter inför listningen av signalkräfta samt under processen för att ta fram hanteringsprogrammet för signalkräfta och de nya föreskrifterna. Myndigheten har dessutom haft enskilda samråd med olika intressegrupper och samförvaltningsinitiativ. Länsstyrelserna har under hela processen informerats och getts möjlighet att komma in med synpunkter.

Havs- och vattenmyndigheten har tillsammans med länsstyrelserna informerat på sina hemsidor om möjligheten att ansöka om undantag för vissa vatten från förbudet mot fiske utanför hanteringsområdet för signalkräfta. Information har även spridits via sociala medier, medlemstidningar och lokala tidningar för att nå intressenter.